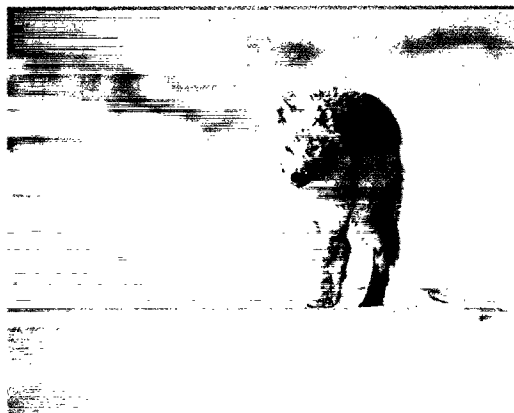

Ulvevandring

Om ulvene i Germanialand

Tekst og fotos
af Lars Maagaard

Polarulven *Canis lupus arctos* har sit hovedudbredelsesområde i det højarktiske nordøstlige Canada, nærmere betegnet i øgruppen Queen Elizabeth Islands (Mech 1970). Den største ø i gruppen er Ellesmere Island, som ligger kun 30 km fra den vestlige del af Nordgrønland. Polarulven var tidligere udbredt i Nordøstgrønland, men forsvandt fra området i slutningen af 1930'erne.

Gennem de sidste femten år er polarulven indvandret til Nordøstgrønland fra Canada. Flere ekspeditioner, slædepatruljen Sirius samt mandskab fra Vejrstation Danmarkshavn har set et stigende antal ulve i Nord- og Østgrønland (Dawes et. al. 1986, Maagaard 1988). Polarulven er blevet observeret på strækningen fra det nordligste Peary Land og ned til Scoresbysund. Ulvene er hovedsageligt forekommet som enlige eller parvis, men også større flokke på op til otte dyr er blevet set (Mikkelsen 1986).

Endvidere er der flere steder i Nordøstgrønland gjort ynglefund af polarulv. I Nansen Land blev der i 1985 set tre hvalpe i selskab med en voksen ulv

(Bennike og Kelly 1988). På Hold with Hope ynglede der i 1988 et ulvepar (Sirius pers. komm.). I Germania Land ynglede en ulvefamilie i 1988 (Maagaard 1988).

Denne artikel omhandler hovedsageligt iagttagelser af ulvene i Germania Land fra perioden 1987 til 1991. Materialet består af mine egne observationer indsamlet i perioderne februar 1987 til september 1988 og juli til oktober 1990, hvor jeg var ansat på Vejrstation Danmarkshavn (76.46°N, 18.42°W), samt supplerende observationer fra mine kollegaer i Danmarkshavn og ekspeditioner til området i 1989-90.

Lars Maagaard, født 1961, cand. scient. ved Aarhus Universitet september 1993 med speciale i populationsbiologi. Har gennemrejst det meste af Grønland. Ansat som radiosondeassistent på vejrstationen i Egedesminde i et år i 1984-85 og på Vejrstation Danmarkshavn sammenlagt to år i 1987-88 og 1990. Har i Nordøstgrønland studeret ynglefugle, hvalrosser og ulve. Er naturfotograf og foredragsholder i emner om natur og friluftsliv.

De tidligste observationer

Den første ekspedition til Nordøstgrønland ledet af K. Koldewey i 1869–70 nåede op til midten af Germania Land. Ekspeditionen observerede ingen tegn på ulve (Koldewey 1874). Nathorst (1899) observerede til gengæld adskillige ulve, både han- og hunulve på østkysten mellem 71° og 75° N i 1899.

Fra Danmark-Ekspeditionen 1906–1908 beretter Manniche (1910) om observationer af ulve mellem 75° N og 83° 10' N. De fleste af ulvene blev set i Dove Bugt omkring Danmarkshavn i vinteren 1907–08, hvor ekspeditionsskibet lå indefrosset i havisen. Ulvene jagtede ekspeditionens slædehunde, som gik frit omkring på isen. Det lykkedes ulvene at dræbe og æde fire hunde ved skibet.

Inde i Pustervig i det nordvestlige hjørne af Dove Bugt overvintrede Peter Freuchen alene i vinteren 1907–08. Til hans store ærgrelse holdt en flok ulve til omkring hytten. Ulvene fulgte ham dagligt, når han skulle op på fjeldet for at måle temperaturer. De tog syv af hans hunde, men det lykkedes ham at fange to af dem ved at lægge sakse op på taget af hytten, hvor ulvene kunne finde på at springe op (Freuchen 1963). I alt blev der fanget og skudt fem polarulve på Danmark-Ekspeditionen (Manniche 1910).

Fangstmandstiden

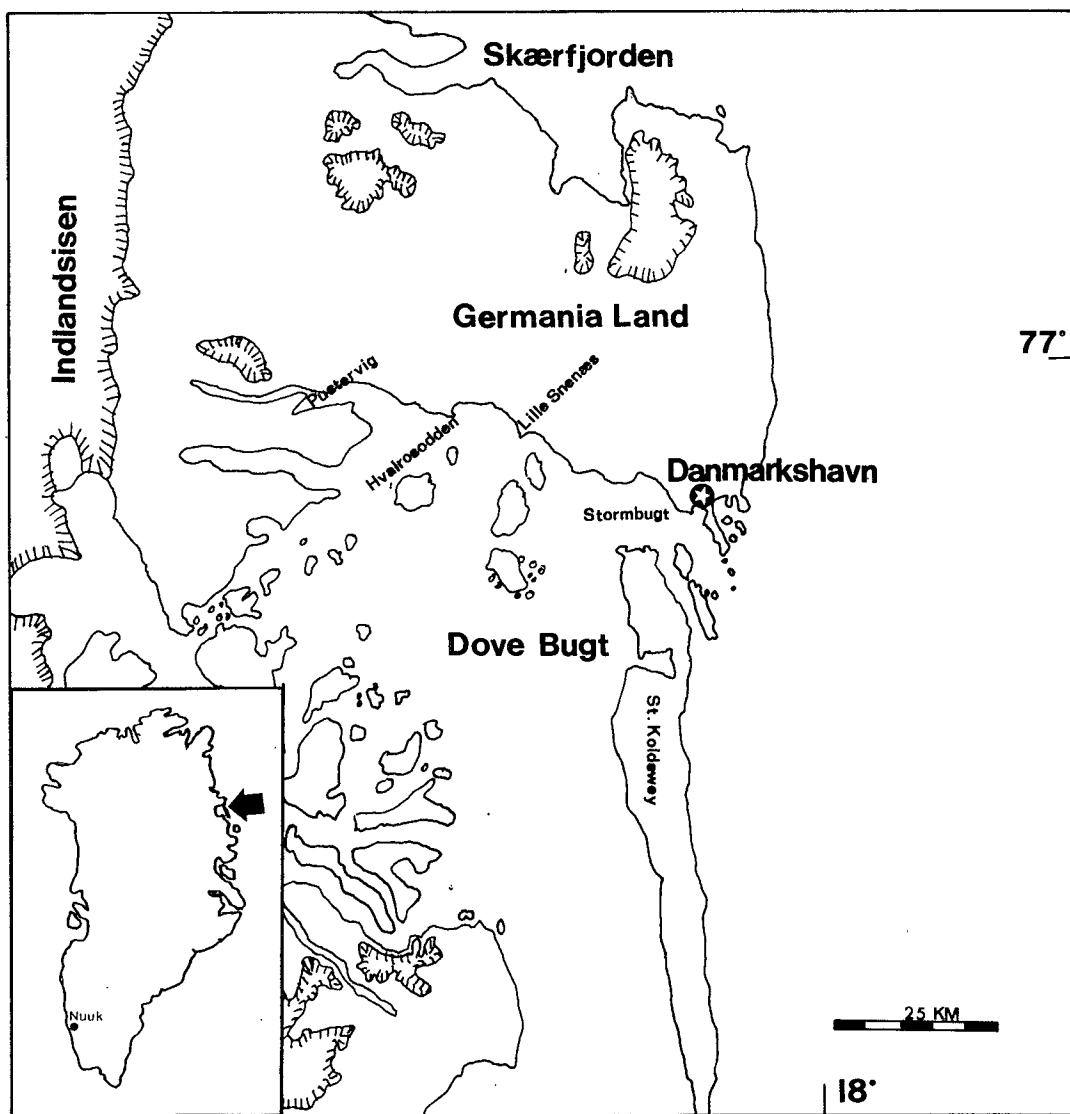
Fra fangstmandstiden i 1920'erne og 30'erne mødte de danske og norske fangstmænd ofte ulve (Giæver 1930, 1939; Pedersen 1934, 1963; Jenov 1945). Giæver (1930) fortæller om,

hvorledes en ulveflok på syv forfulgte og dræbte en enlig moskustyr (*Ovibus moschatus*). Fangstmændene var ikke glade for ulvene, da de var konkurrenter til fangsten af polarræv (*Alopex lagopus*), polarhare (*Lepus arcticus*) og moskusokse. Derfor drev de intensiv fangst på ulvene. Det lykkedes en norsk fangstmand at dræbe en hel flok ulve på otte dyr i Tyrolerfjorden. Fangstmanden benyttede en strykninforgiftet rypeåte, hvilken alle otte ulve tilsyneladende smagte på (Giæver 1930, Devold 1940). I fangstmandstiden blev der fanget eller skudt ca. 40 ulve i Nordøstgrønland (Pedersen 1963). Tallet er nok et minimum, da der foreligger få informationer om de norske fangstmænds aktiviteter i området. Udover en enkelt omstrefjende ulv som blev skudt ved Skjoldungen i det sydligste Østgrønland i midten af 1950'erne (J. Rosing pers. komm.), menes polarulven at være uddød i Østgrønland omkring 1939 (Freuchen & Salomonsen 1958). En eventuel nedgang i byttedyrspopulationerne kan have medvirket til ulvenes forsvinden fra området, som foreslået af Dawes et al. (1986), men den egentlige årsag til deres uddøen i Østgrønland må dog tillægges fangstmændenes intensive jagt.

Status i Nordgrønland

Antallet af ekspeditioner til Nordgrønland frem til 1970'erne har været ringe. Som følge deraf mangler der informationer om polarulvenes tidligere status i det nordligste Grønland.

På Dansk Peary Land Ekspedition (1947–50) blev der ikke set ulve, og

Kort over observationsområdet i Germaniøland og Dove Bugt. Pilen i det indsatte grønlandskort angiver Danmarkshavns placering.

Johnsen (1953) konkluderede, at polarulven ikke længere eksisterede i Grønland. Først i slutningen af 1960'erne blev de første ulvespor og levende ulve observeret i Peary Land (Dawes 1978). I Nordgrønland har polarulven sandsyn-

ligvis forekommet som en periodisk strejfgæst fra Ellesmere Island. De første store flokke på 7-8 dyr i Nordgrønland blev set i 1984, og i 1985 blev der set ulveunger i Nansen Land (Bennike & Kelly 1988, Mikkelsen 1986).

Spor efter ulv. Sådan opdager man som regel først, at der er ulve i området.

Genindvandring til Nordøstgrønland

Slædepatruljen Sirius har siden enhedens oprettelse i 1950 hvert år gennemrejst store dele af Nord- og Østgrønland. I 1978 så et Sirius slædehold for første gang i patruljens historie ulve i Nordøstgrønland. P. Schmidt Mikkelsen (1986) og hans makker havde den 22. april 1978 teltet i Kronprins Christians Land. Her fik de besøg af to »kridhvide polarulve«, som stod 50 meter fra teltet. Tidligere på rejsen havde de set spor i bunden af Danmark Fjord, og ca. 14 dage senere blev de samme to ulve set af et andet slædehold i området.

Vejrstation Danmarkshavn, Germanialand blev oprettet i 1948. Men først i 1979 blev der observeret ulve i Germa-

nialand. Den 19. april ankom et Sirius slædehold til Danmarkshavn. I deres spor fulgte to polarulve. De to ulve opholdt sig ved stationen et par dage, inden de fortsatte sydpå i slædeholdets spor (Maagaard 1988).

Frem til november 1980 blev der set to ulve ialt otte gange af mandskab fra Sirius og Danmarkshavn. De to ulve blev set mellem Danmarkshavn og Loch Fyne. Det drejer sig sandsynligvis om det samme par, der blev opdaget i 1978 i Kronprins Christians Land (Dawes et. al. 1986).

Ulvne i Germanialand

Den næste ulv i Germanialand blev set ved Danmarkshavn 24. februar 1980. Det var en enlig strejfer, som blev observeret én gang. Fire år senere i slutningen af maj 1984 fulgte en hanulv en Siriuspatrulje fra Skærfjorden og til Germanialand. Ulven opholdt sig ved Danmarkshavn fra juli 1984 til oktober 1985 (Maagaard 1988). Hanulven var ikke særlig sky og kom helt ind imellem vejrstationens bygninger for at finde madrester. Den var meget interesseret i stationens slædehunde og opholdt sig ofte i nærheden af de lænkede hunde. Den var meget social og legede bl. a. med to hundehvalpe, der gik frit omkring. Uheldigvis kom ulven i slagsmål med hvalpenes mor, hvorunder hunhunden blev dræbt. Efter denne episode blev ulven jaget bort fra stationen af de ansatte på Danmarkshavn.

Den første egentlige flok ulve i Germanialand blev observeret den 14. april og periodisk frem til den 7. juni 1986. Fire ulve, hvoraf én var en voksen

Vejrstationen Danmarkshavn blev oprettet i 1948, men først i 1979 blev der set ulve i Germanialand.

han, blev set både ved vejrstationen og i fjeldene nord for. Ulvene fouragerede på fuglereder. Det blev observeret, at tre reder af bramgås (*Branta leucopsis*) blev tømt for æg af ulvene (Forchhammer 1990).

Den 2. december 1986 var et slædehold fra Danmarkshavn ude og køre i den nordlige del af Dove Bugt. I Stormbugten blev de indhentet af en ulv, som fulgte slæden ind til Danmarkshavn, hvorefter den forsvandt (M. Forchhammer pers. komm.).

I 1987 blev et ulvepar set tre gange i Germanialand. Første gang ved Hvalrosodden Fangststation. Et slædehold fra Danmarkshavn opholdt sig i hytten, hvorfra de så to ulve, sandsynligvis en han og en hun (M. Forchhammer pers. komm.). Den 3. maj dukkede ulveparret

op inde ved Danmarkshavn. De blev set i området et døgn tid. Parret bestod af en voksen, meget stor han og en noget mindre voksen hun. Begge ulve var helt hvide i pelsen. De to ulve blev sikkert lokket ind til stationen af røgen fra et affaldsbål, hvor der blev brændt kasserede madvarer. Hanulven blev bl. a. set med en 80 cm lang hamburgerryg, som den stak til fjelds med.

De to ulve blev set igen i terrænet nord for Danmarkshavn flere gange i perioden 4.-15. september 1987. Den 15. september var undertegnede på vandretur med to løsgående slædehunde. På et tidspunkt var hundene løbet i forvejen og ude af syne. Med ét kunne jeg høre en tuden, der lignede en slædehunds, men den var meget dybere i tonelejet, og styrken var kraftigere. Efter et par minut-

Den unge tæve lod sig ofte tilløkke af spæktativets goder. Her har den fundet en tørfisk.

ters gang i retning af lyden så jeg hundene. De stod ved foden af en klippekold og trippede forlegne rundt. Det var tydeligt, at de ikke vidste, hvorledes de skulle klare situationen. Oppe på klippekolden stod hanulven med hovedet sænket under skulderhøjde og tudede ad dem. Da hanulven opdagede mig, stak han af, og hunulven, der havde holdt sig i baggrunden, sluttede sig til ham. De to hunde løb hen til mig og var glade for min tilsynekomst, der havde reddet dem fra ulvens truende adfærd. De samme to hunde havde ingen skrubler ved at angribe og forfølge en isbjørn (*Ursus maritimus*), som vi mødte på en anden vandretur. Hundene var ikke generelt frygtssomme, men hanulven havde tydeligvis advaret dem på et sprog, de kunne forstå.

Ulvflokken i 1988

Den 18. april 1988 blev de to gamle ulve set igen. Denne gang var de i selskab med to unge ulve. De to unge ulve var mørkere gule i pelsen og havde flere brune og sorte dækhår. De var også mere »hvalpede« og legesyge end de to gamle ulve. De unge ulve blev bedømt til at være ét til to år gamle. Begge de unge ulve tissede i siddende stilling, hvilket tyder på, at begge var hunner. Dog kan unge hanner også tisse siddende, indtil de bliver kønsmodne (Mech 1970). Den ene blev senere med sikkerhed bestemt til at være en hun, da den kom i løbetid. De fire ulve blev set i perioden 18.-20. april og igen 2.-10. maj. Derefter forsvandt de to gamle ulve fra Danmarkshavn området. De to unge opholdt sig begge ved Danmarkshavn

Polarharen eller sneharen, som den også kaldes, er et vigtigt byttedyr for ulvene i Nordøstgrønland.

indtil den 18. maj, hvorefter den ene forsvandt. Den anden unge tæve blev set jævnligt ved Danmarkshavn frem til slutningen af september. Den var meget nysgerrig og legesyg, hvilket betød, at den ofte søgte kontakt med slædehundene. Overfor menneskene var den meget tillidsfuld. Den lod sig lokke helt ind på fem meters afstand, især hvis den blev tilbudt en tørfisk eller et stykke spæk. Den unge hunulv specialiserede sig i at finde madaffald på dumpen samt at jage polarharer. En hareflokk på tyve til fyrre dyr holder til i området ved Danmarkshavn. De nyder dels den beskyttelse, som slædehundene giver mod evt. rovdyr, og de finder grønsagsaffald og lignende. Hunulven jagede ihærdigt harerne. Det blev dog ikke set, at den fangede nogen. Ulvens anstrengelser betød dog,

Ulvene i Germania Land jagede ofte harer, men haren var oftest hurtigere end ulven.

at harene om natten opholdt sig i samlet flok lige uden for slædehundene rækkevidde for at undgå ulven.

Ulveunger

En uge inde i september 1988 dukkede ulveflokken op igen. Denne gang var der to små hvalpe med. Ulveungerne var gulbrune i pelsen og bedre kamufleret i sommerfjeldet end deres helt hvide forældre. Hvis hvalpene var blevet født umiddelbart efter, at de voksne ulve forsvandt fra Danmarkshavn i midten af maj, kan de maksimalt have været fire måneder gamle. Ved at sammenligne størrelse og adfærd mellem ulveungerne og slædehundehvalpe virkede de som værende ca. 3 måneder gamle. Ulveungerne var altså blevet født i midten af juni. Drægtige ulve begynder at forberede hulen ca. fire til fem uger før ungerne fødes, og hvalpene forlader ikke hulen, førend de er tolv til fjorten uger gamle (Mech 1970). Denne periode på ca. fire måneder passer overens med den periode fra midten af maj og til midten af september, hvor de gamle ulve ikke blev set ved Danmarkshavn.

At ulveungerne er blevet født i Germanialand kan der ikke herske tvivl om. Ynglefundet er derfor det første i Grønland, hvor man med sikkerhed kan sige, at ungerne ikke er indvandret fra Canada (Maagaard 1988). Dog må man antage, at de andre ulveunger, der er blevet og bliver observeret i Nordøstgrønland, er født her, da det er usandsynligt, at tre til fire måneder gamle unger kan klare at vandre strækningen mellem Ellesmere Island og Nordøstgrønland. Derimod kan ul-

veunger observeret i den vestlige del af Nordgrønland godt være indvandret fra Canada.

Flokadfærd

Ulvefamilien blev set dagligt vest for Danmarkshavn i tiden 8. til 21. september 1988. Ulvene har sandsynligvis haft deres hule i et af fjeldene i nærheden af Danmarkshavn. Dette underbygges af, at A. Nielsen allerede i midten af august så en lille ulveunge løbe rundt alene udenfor stationen. Hvalpen har i en alder af to måneder rigtigt været ude og opdage verden på egen hånd.

At ulvefamilien valgte at yngle i nærheden af Danmarkshavn skyldes sikkert de gode fourageringsmuligheder. Her findes en stor bestand af polarharer, som er et vigtigt byttedyr for ulvene (Mech 1970). I sommermånederne findes her mange ynglende fugle. Både æg, unger og voksne fugle bliver taget af ulvene. Udover de naturlige byttedyr havde ulvene mulighed for at supplere kosten med diverse fødeemner fra stationsområdet. Dette kunne være madaffald fra dumpen, tørfisk og spæk beregnet til hundene samt rester fra sælparteringsbrættet.

Ulve har en stærk social binding til hinanden inden for flokken. Dette betyder, at alle ulve i flokken deltager i fodring af hvalpene. Fodringen foregår ved, at byttet bringes til hulen enten friskt eller slugt, hvorefter det gylpes op (Mech 1970). Som før nævnt var det specielt en af de unge tæver, der hentede føde fra Danmarkshavn. Den blev mange gange i løbet af sommeren set løbe op i fjeldene med mad i gabet. Den har sik-

Samme tæve med tørfisken fra side 54.

kert bragt byttet op til hulen. Ulvene var mest aktive i deres fødesøgning i nat- og morgentimerne. Om dagen lå de samlet og sov på fjeldet vest for Danmarkshavn, hvor de en periode havde deres tilholdssted. De foretrak at ligge i lyngklædte hulninger, hvor der var læ for vinden. De gamle ulve tog på natlige fourageringstogter. Imens blev de to hvalpe oftest ladet alene tilbage evt. i selskab med en enkelt voksen. Hvalpene kunne finde på at tage på selvstændige fourageringstogter lige omkring deres tilholdsplads, og flere gange tidligt om morgenen blev de set stikke af med en godbid, som de havde hentet ved spækstativet.

Hver aften lige før det begyndte at blive mørkt, samledes ulveflokken på toppen af fjeldet ovenfor deres tilholdsplads. Her satte de i med deres berømte dybe melankolske tuden, som de alle

seks deltog i. Funktionen af aftenkoncerten er formodentligt at styrke flokfællesskabet samt at samle flokken inden den natlige jagt. Ulvene gav sig også til at tude på andre tider af døgnet. Det skete specielt, når et enkelt individ var blevet væk for flokken, og de skulle lokalisere hinanden.

Så snart ulvene begyndte på deres daglige aftenkoncert ca. en kilometer fra Danmarkshavn, begyndte de femten slædehunde på deres lidt jammerlige hyle. Ulve og hunde kunne tude og hyle til hinanden i op til en halv time.

En anden form for tuden oplevede jeg en tidlig morgen, hvor jeg fulgte efter ulvene op i fjeldet. Ulvene havde en flugtafstand på tre til femhundrede meter afhængig af terrænet. Kom man tættere på, gik de væk. Jeg ønskede at iagttage, om de langsomt ville acceptere min tilstedeværelse, hvis jeg fulgte efter dem. Jeg nærmede mig dem på en flad dalskråning. Ulvene satte i luntetrav op mod et nærliggende fjeld, da de så jeg kom. Den gamle tæve gik forrest med de to hvalpe lige bag sig. En halvtreds meter bag dem gik de to unge ulve samt hanulven. Jeg slog over til joggetempo og mindskede afstanden til ulveflokken. Da jeg var to hundrede meter fra den bagste ulv, stillede hanulven sig op på en klippeblok, sænkede hovedet ned mellem benene og tudede med en meget dyb lyd. Dette gentog sig nogle gange og var tydeligvis en advarsel til mig om at holde afstand.

Vi kom op i et kuperet terræn, og ulvene ændrede adfærd. Den gamle hun og hvalpene forsvandt væk mellem nogle klippeblokke, mens de tre andre be-

Polarulven er i stand til at tilbagelægge flere hundrede kilometer på ganske få dage. Vandløb og gletchere er ingen hindring.

gyndte at omringe mig. Dette skete ved, at de to unge ulve løb tilbage og forbi mig, en på hver side med en afstand af tohundrede meter. Hanulven blev stående oppe foran mig, indtil ringen var dannet. Derefter luntede ulvene rundt om mig, mens de gjorde cirklen langsomt mindre ved at nærme sig i ly af terrænet. Da de var inde på en afstand af halvtreds meter, syntes jeg, at det var ved at være lidt for spændende, og jeg fortrak den vej, jeg var kommet ad.

Den beskrevne omringningsmetode er den samme som den, ulvene benytter, når de jager moskusokser (Mech 1987). Jeg tror ikke, at ulvene var ude på at overfalde mig. Omringningsteknikken blev benyttet for at forvirre forfølgeren, således at hunulven og hvalpene kunne slippe væk. Samme aften var ulvene dog tilbage på deres tilholdsplads. Så længe

jeg ikke overskred den usynlige grænse på nogle få hundrede meters afstand, accepterede ulvene min tilstedeværelse.

Ulvevandring

Frem til juli 1990 blev der kun gjort få observationer af ulve, koncentreret i den vestlige del af Germania Land (Boertmann et. al. 1990, Bay 1991). I den første uge af juli dukkede den ene af de unge tæver imidlertid op alene. Jeg var på en vandretur med to unge hanhunde gået fra Danmarkshavn og til Hvalros-odden Fangststation. På vejen der ind dukkede den unge hunulv op nogle få hundrede meter bag os og holdt denne afstand hele vejen ind til Lakseelven, som vi skulle ro over. Næste morgen kunne jeg inde fra hytten høre en klynken, der lød anderledes end hundenes. Da jeg kiggede ud, stod ulven og hunde-

ne med næserne mod hinanden, det var hunulven der klynkede. Klynkeriet var vel et udslag af kurmageri fra ulvens side, så jeg løsnede hundene, og de begyndte straks at »lege tag fat« med ulven. På de ca. halvtreds kilometers vandring tilbage til Danmarkshavn fulgte hunulven de to slædehunde ganske tæt og tillod min tilstedeværelse indtil ti meters afstand. På halvvejen overnattede jeg i hytten, der ligger på Lille Snenæs. Jeg bandt hundene tæt ved døren, således at de kunne advare mod eventuelle bjørnebesøg. Der gik ikke ret lang tid, før end hunulven lagde sig ved siden af hundene, hvor hun lå hele natten kun afbrudt af en lille strejftur rundt om hytten. På et tidspunkt vågnede jeg ved, at der lød en snøften i mit øre. Jeg lå op ad den rå bræddevæg, der kun pletvis udvendigt var dækket af tagpap. Da jeg langsomt drejede hovedet, kunne jeg gennem en revne mellem brædderne se lige ind i en sort ulvesnude. David Mech (1987, 1988) har ligeledes beskrevet, at polarulve accepterer menneskers tilstedeværelse, hvis man opfører sig meget passivt. Undervejs på hele turen forsøgte ulven flere gange at vende bagdelen til hanhundene. Selvom hunulve normalt kommer i løbetid i marts-april (Mech 1970), var der ingen tvivl om, at hun var i løbetid og forsøgte at opmuntre de to unge hanhunde til parring. De var dog for unge eller uerfarne til at følge opfordringen.

Gennem hele sommeren 1990 holdt den hunulv til omkring Danmarkshavn. Den søgte flere gange kontakt med slædehundene, dog ikke så opfordrende som på vandreturen. I midten af september blev det gamle ulvepar, som

havde født unger i 1988, set vest for Danmarkshavn. Den unge tæve forsvandt sammen med dem i slutningen af september.

Parring mellem ulv og hund

Den 4. april 1991 blev den unge hunulv igen set ved Danmarkshavn. Den blev jævnligt observeret i Germania Land og Dove Bugt hele foråret og sommeren. På en slædetur den 5. april til Store Koldewey fulgte hunulven slæden med de to mænd og elleve hunde på få meters afstand (Jes Graugaard pers. komm.). Da slædehundene var anbragt på rejsekæden, begyndte ulven at spille op til hanhundene. Hun tilbød sin bagdel med løftet hale, snusede til dem og hoppede med kåde spring rundt omkring hundene. Tævehunden, som var med, brød sig ikke om rivalinden, og hun bed ulven gentagne gange. Hunulven lod sig dog ikke mærke med det, men da hunhunden fik et godt tag i ulvens ene øre, blev det for meget for ulven. Ulven vristede sig fri, smed hunhunden til jorden og fikserede med et bid/greb i halsen. Efter denne behandling undlod hunhunden at bemærke ulvens tilnærmelser til hanhundene.

Tilsidst udvalgte ulven sig en mage, nemlig førerhunden »Folman«. De kurtiserede i timer, hvorefter de parrede sig.

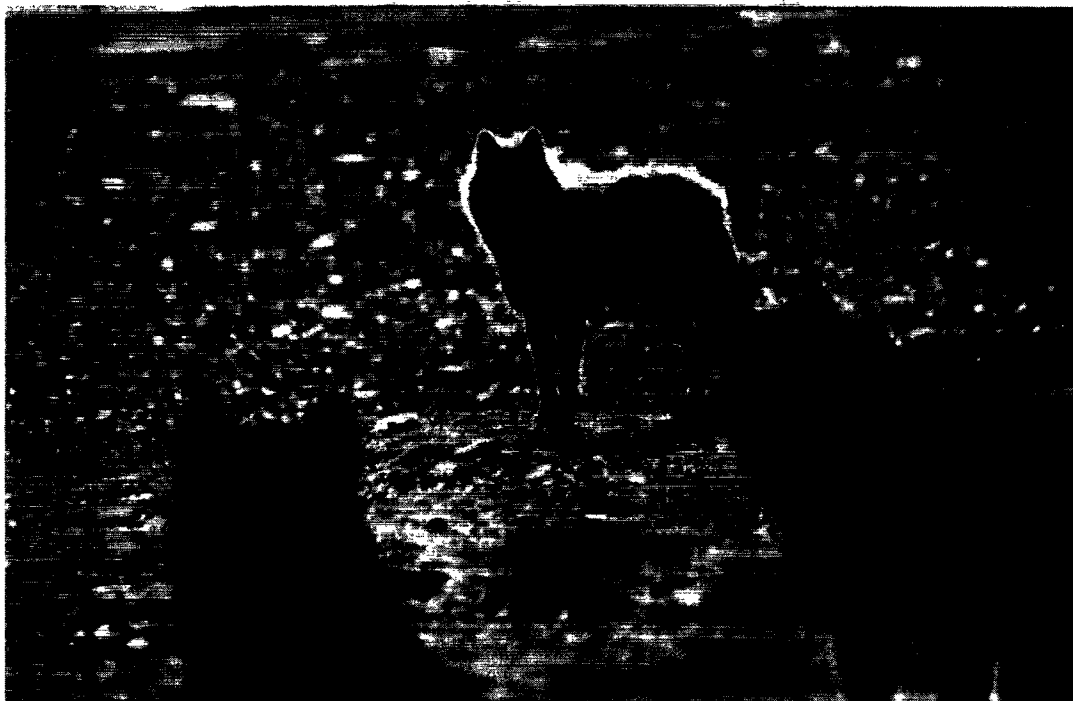
Parringsspil og parring med »Folman« gentog sig den 6. april og den 6. maj. Alle gange var der tale om fuldbyrdet parring, hvor hund og ulv hang sammen i kønsdelene nogle minutter. Slædekuskene forsøgte alle tre gange at jage ulven bort med skræmmeskud og

nødraketter. Dette afholdt ikke ulven fra at komme igen efter få minutter. Til sidst opgav mændene at jage den væk.

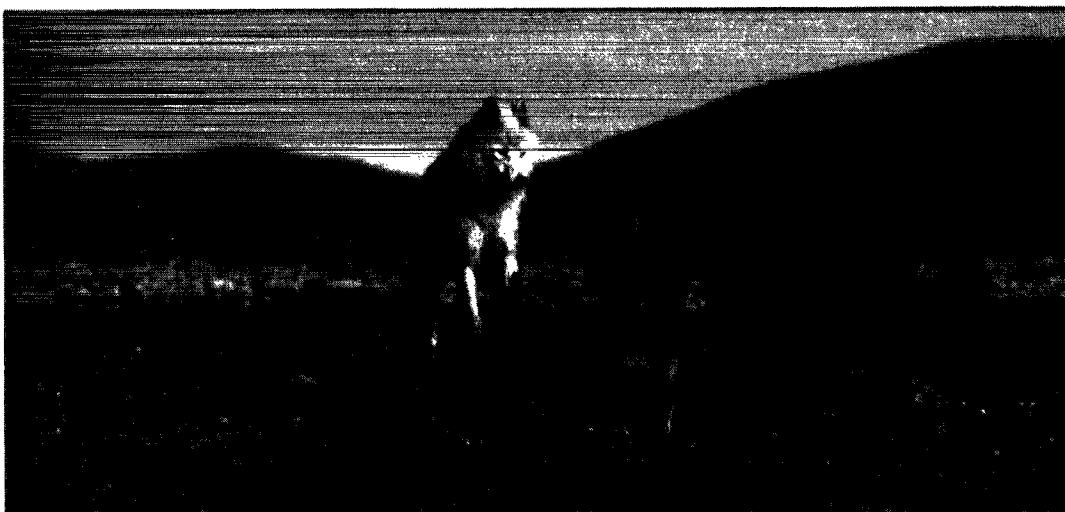
Til trods for den ihærdige parringsadfærd kom der tilsyneladende ikke noget afkom på benene. Hunulven er blevet set jævnligt ved Danmarkshavn i det efterfølgende års tid (Jes Graugaard pers. komm.), men der er ikke blevet observeret unger. Iagttagelsen af denne type adfærd er måske den første af sin art. Fra Nordvestgrønland er der eksempler på, at tamme hunhunde bindes ude, så de kan parre sig med hanulve. Dette har eskimoerne gjort for at få nyt blod i slædespannet (Vibe 1981). Ligeledes er det kendt, at tamme ulve parres med hunde. Men at en vild hunulv par-

rer sig med en tam hanhund i menneskers nærvær, har det ikke været muligt at finde andre eksempler på.

Forklaring på denne adfærd ligger måske i, at hunulven ikke har haft andre muligheder for at parre sig. Området har en meget lille bestand af ulve. Den eneste hanulv, der er set i området, er den unge hunulvs egen far. Da ulve er meget monogame og ofte lever med den samme mage hele livet (Mech 1970), er det meget lidt sandsynligt, at de to kunne parre sig. Den unge hunulv har derfor kun haft hanhundene som mulige mager. Da hun allerede var tilvænnet til hunde og mennesker, før hun blev kønsmoden, har skridtet til parring med en hund været meget lille.

Første tøvende kontakt mellem ulven og de to slædehunde.

Da først ulven og de to hunde var blevet fortrolige, løb de legende rundt i fjeldet.

Litteratur

- Boertmann, D., Forchhammer, M. & Meltofte, H. 1990: Biologisk-arkæologisk kortlægning af Grønlands østkyst mellem 75°N og 79°30'N. Del 2: Optællinger af fugle og pattedyr mellem Bessel Fjord (76°N) og Zachariae Isstrøm (78°30'N). Teknisk rapport nr. 10 – januar 1990. Grønlands Hjemmestyre, Miljø- og Naturforvaltningen.
- Bay, C. 1991: Biologisk-arkæologisk kortlægning af Grønlands østkyst mellem 75°N og 79°30'N. Del 8: Registrering af pattedyr og fugle i området mellem Germanialand (77°N) og Lambert Land (79°10'N) 1990. Teknisk Rapport nr. 26 december 1991, Grønlands Hjemmestyre, Miljø- og Naturforvaltningen.
- Bennike, O. & M. Kelly, 1988: Polarulven i Nordgrønland. – *Naturens Verden* jan.: 36–40.
- Dawes, P. R., M. Elander & M. Ericson, 1986: The Wolf (*Canis lupus*) in Greenland: A historical Review and Present Status. – *Arctic* 39: 119–132.
- Devold, H. 1940: *Polarliv*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Forchhammer, M. 1990: Ornithological Observations in Germania Land and Dove Bay, Northeast Greenland, 1986. – Grønlands Hjemmestyre, Miljø- og Naturforvaltningen. – Teknisk rapport nr. 12.
- Freuchen, P. 1963: *Erindringer*. København: Gyldendal.
- Freuchen, P. & Salomonsen, F. 1961: *Det arktiske År*. København: Gyldendal.
- Giæver, J. 1930: *Fangsthytterne. – Jegerliv på Øst-Grønland*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Giæver, J. 1939: Den norske fangstvirkomheten på Østgrønland. I: *Dansk og Norsk Fangstvirkomhed paa Østgrønland*. Publikationer om Østgrønland 8B:1–57. København: Ejnar Munksgaard.
- Jennov, J. G. 1945: Moskusoksebestanden i Nordøstgrønland og nogle spredte iagttagelser og betragtninger vedrørende dyrelivet i Nordøstgrønland. København: Østgrønlandsk Fangstkompani Nank A/S.
- Maagaard, L. 1988: Ynglefund af polarulv (*Canis lupus arctos*) ved Danmarkshavn, Nordøstgrønland. *Flora og Fauna* 94 (4), 89–92.
- Manniche, A. L. V. 1910: The terrestrial mammals and birds of North-East Greenland. – *Biological observations. – Meddelelser om Grønland* 45 (1): 1–199.
- Mech, L. D. 1970: *The Wolf – The ecology and behaviour of an endangered species*. Minneapolis: The University of Minnesota Press.
- Mech, L. D. 1987: At Home with the Arctic Wolf. *National Geographic*. Vol. 171 No. 5: 562–593.
- Mech, L. D. 1988: *The Arctic Wolf. Living with the pack*. Stillwater: Voyageur Press.
- Mikkelsen, P. S. 1986: *Tusind dage med Sirius*. Viborg: Gyldendal.
- Vibe, C. 1981: *Pattedyr (Mammalia). – I: Salomonsen, F., ed. Grønlands Fauna*. København: Nordisk Forlag: 363–459.